

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Stavns Fjord, Samsø Østerflak og Nordby Hede
Natura 2000-område nr. 55
Habitatområde H51
Fuglebeskyttelsesområde F31

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen
Redaktion: Miljøstyrelsen Midtjylland

Forsidefoto:
Skarvreder på Yderste Holm
Fotograf: Ditte Grube Barild

ISBN: 978-87-7564-760-6

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning	6
1.2.2 Andre relevante planer	7
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	8
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	8
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	12
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	12
1.4.2 Befolkningen	13
1.4.3 Menneskets sundhed	13
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	14
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	14
1.4.6 Landskab.....	14
1.4.7 Arter	15
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	15
1.5 Eksisterende miljøproblemer	15
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	16
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	17
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	18
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	20
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	21
1.10 Overvågning	22

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-området er ikke placeret nær den danske grænse, men udpegningsgrundlaget indeholder en række træk- og ynglefugle, som bevæger sig på tværs af landegrænser. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består således af tiltag, som vurderes at kunne påvirke lokalt såvel som på nationalt og internationalt plan. På baggrund af dette vurderes det derfor, at planen har grænseoverskridende påvirkning for træk- og ynglefugle.

Spættet sæl og gråsæl er ligeledes på udpegningsgrundlaget i området. Spættet sæl tilhører Kattegat populationen, mens gråsæl tilhører både Kattegat og Østersøpopulationen. Begge arter kan flytte sig over store afstande, og dermed også til de norske, svenske og tyske dele af Kattegat og Skagerrak og dermed kan indsatserne for Natura 2000-planen i dette område have effekter over landsgrænser for disse arter.

Områdets terrestriske del er ikke geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består i forhold til områdets naturtyper udelukkende af tiltag fx. mht. drift og pleje, som vurderes at kunne påvirke lokalt. Det vurderes derfor ikke, at Natura 2000-planen har grænseoverskridende påvirkninger ud over de ovenfor beskrevne for fugle og arter.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-planen for området beskriver overordnet set et program for en plejeindsats, som skal medvirke til at sikre eksisterende beskyttede naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget. For yngle- og trækfuglene på udpegningsgrundlaget medvirker planen til at sikre yngle-, raste og overnatningsstederne for de udpegede fuglearter. Indsatser beskrevet i planen medvirker blandt andet at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyper, herunder en særlig indsats for hedearealer, som skal sikre en sikring eller forbedring naturtilstanden af naturtyperne på udpegningsgrundlaget for området.

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for området, på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover forventes det, at de planlagte indsatser har en positiv effekt for den øvrige natur og arter, der findes i området, og planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen har fokus på at sikre synergieffekter, skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne fx ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi og udvidelse af arealer med urørt skov. Dette kan ske gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedr. plejeindsatser og aftaler om udlægning af urørt skov.

Indsatsen beskrevet i planen medvirker ligeledes til at bekæmpe invasive arter. Mere sammenhæng i naturen kan bl.a. realiseres vha. tilskudsordninger til sikring af pleje.

En realisering af indsatsprogrammet sikrer synergi til evt. indsatser for øvrige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget og forventes ligeledes at have gavnlig effekt på andre arter, som anvender området.

Indsatsen beskrevet i planen medvirker ligeledes til at skabe flere muligheder for naturoplevelser for lokalbefolkningen i området. Mere sammenhæng i naturen kan bl.a. realiseres vha. tilskudsordninger til sikring af pleje.

Mål for forbedring af vandkvaliteten, fx i form af reducere af kvælstof og miljøfremmede stoffer, sikres gennem vandområdeplanlægningen, men forventes ligeledes at gavne dyr og planter tilknyttet de marine naturtyper ligesom der forventes en positiv effekt på arterne knyttet til de marine områder.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplimentere og understøtte de eksisterende fredninger, vildtreservater og andre igangværende plejeforanstaltninger i Natura 2000-området. Der beskrives en indsats om at Miljøstyrelsen reviderer bestemmelserne for vildtreservatet Stavns Fjord, som kan være med til at sikre fugle og dyr mod forstyrrelse.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

- Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er, at områdets hav- og kystnatur udgør et stort, sammenhængende naturområde med vægt på dynamisk kystudvikling og retablering af de hydrologiske og naturmæssige sammenhænge mellem havet og kysten, og med udbredte yngle- og rasteområder for en række hav- og kystfugle samt havpattedyr. Gråsæl

findes i en biogeografisk stor forekomst, og det prioriteres, at arten har gode, uforstyrrede rastemuligheder. Ligeledes sikres området som et godt levested for spættet sæl.

- Det er målet at fuglebeskyttelsesområdets kombination af sammenhængende vand- og kystnære områder med øer, laguner og strandenge fortsat sikres som levesteder for de nationalt og internationalt betydende forekomster af yngle- og trækfugle. Det er målet, at de marine naturtyper i Stavns Fjord og havet øst for fortsat sikres som levesteder, da de tilfredsstillende livsbetingelserne for forekomster af internationalt vigtige forekomster af trækkende vandfugle som sortand og edderfugl. Mange af de små og isolerede øer uden rovpattedyr i Stavns Fjord udgør velegnede levesteder for ynglefuglene klyde og havterne, der begge har nationalt faldende bestande,. Isæt havterne har en fast stor ynglebestand i området. Det er målet at øer og holme i Stavns Fjord opretholdes som velegnede ynglelokaliteter for de kolonirugende ynglefugle og de sikres som egnede levesteder. Det er også målet at landets største yngleplads for skarv, der findes på Yderste Holm og Kolderne i Stavns Fjord, fortsat sikres som en god ynglelokalitet for arten.
- De store arealer med kystlagune (1150), som findes i biogeografisk store forekomster, og stenrev (1170) med stærkt ugunstig bevaringsstatus sikres. Alle terrestriske naturtyper sikres, og der lægges vægt på store sammenhængende arealer med strandenge (1330) og strandvold med flerårige planter (1220). Naturtyper som enten har stærkt ugunstig bevaringsstatus og/eller har særlige forekomster i Danmark, sikres. Ud over ovenstående gælder det sandbanke (1110), bugter og vige (1160), kystklint (1230), forklit (2110), hvid klit (2120), grå/grøn klit (2130), kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230) og tidvis våd eng (6410). Arealet af kalkoverdrev (6210) og sure overdrev (6230) øges og hvor de naturgivne forhold muliggør det, sikres der sammenhæng mellem forekomsterne.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne. Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

N55 er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets marin baltisk region. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegnings af nationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om nationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af nationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af nationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om nationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Strandeng er den arealmæssig mest dominerende naturtype og stort set hele strandengsarealet har god eller høj naturtilstand grundet god drift med kontinuitet i afgræsning samt de naturgivne forhold med god saltpåvirkning. Endvidere er der en god arealmæssig fordeling mellem den ugræssede variant strandrørsump og den græssede strandeng.

Grå/grøn klit og klithede (2140) er de arealmæssigt dominerende klitnaturtyper i habitatområdet. Naturtilstanden er overvejende god for begge naturtyper som følge af omfattende hedepleje og ekstensiv afgræsning. Kalkoverdrev findes spredt i området. Naturtilstanden er overvejende i moderat tilstand grundet tilgroning med høje urter og vedplanter.

Surt overdrev findes som mindre forekomster spredt i habitatområdet. En forholdsvis stor andel af arealet er i moderat og dårlig tilstand, hvilket kan henføres til, at en andel af arealet med naturtypen er uden drift og fremstår noget tilgroet med høje urter og i nogle tilfælde også for høj vedplantedækning.

Strandvold med enårige og Strandvold med flerårige forekommer mange steder langs områdets kyster i smalle bræmmer. Naturtilstanden er god eller høj for disse ikke driftsafhængige naturtyper, som er veludviklede grundet de eksponerede forhold og deraf god dynamik.

Forekomsterne med tidvis våd eng har høj naturtilstand, hvilket formentlig kan henføres til passende afgræsning og gode, næringsfattige jordbundforhold, som har betinget en artsrig flora.

Der er kortlagt godt 5 ha med hvid klit som er i god naturtilstand. Der er generelt gode strukturer og naturtypens vegetation er veludviklet. Forklit er en meget dynamisk naturtype som ikke er driftsafhængig. Naturtilstanden er god-høj på arealerne, der som forventeligt ikke forekommer med stabile arealer.

Kystklint er en dynamisk naturtype som forekommer med små forekomster enkelte steder i habitatområdet, hvor der er hyppige skred. Den beregnede naturtilstand er moderat grundet en forholdsvis artsfattig vegetation som bunder i naturgivne forhold.

Enårig strandengsvegetation forekommer med ret små arealer i området. Naturtilstanden er god-høj da der er god saltpåvirkning og pleje i form af afgræsning, som har betinget en veludviklet vegetation.

Flerårig pionervegetation domineret af vadegræssamfund forekommer som bræmmevegetation yderst mod havet flere steder i Natura 2000-området. Naturtypen er i ringe naturtilstand, grundet meget artsfattig vegetation, som er fuldstændig domineret af invasiv vadegræs. Tørt overdrev på kalkholdigt sand forekommer kun med et enkelt, lille areal på Hjortholm. Arealet er i moderat naturtilstand. Der er foretaget rydning af vedplanter i området, som stadig indeholder rester af en tidligere mere skygetolerant vegetation. Der er god drift på arealet (afgræsning), men artssammensætningen på forekomsten indeholder nogle problemarter som indikerer for høj næringsstoffølgelighed. Riggær forekommer kun med et enkelt areal i Natura 2000-området. Naturtilstanden er moderat på området, der trods græsning fremstår tilgroet med tagrør.

I området er der kun kortlagt én skovnaturtype, skovklit og kun med én forekomst. Der er ingen store træer registreret på forekomsten, men der er registreret stående og liggende dødt ved, begge kategorier med 6-10 stk./ha. Jf. seneste Artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitattyper.

Inden for området er der registreret 3 småsøer med habitatnaturtypen brunvandet sø. De er tilstandsvurderet med hhv. 1 i høj tilstand og 2 i moderat tilstand. Søen i høj tilstand er generelt mindre påvirket af næringsstofbelastning, end det er tilfældet for søerne i moderat tilstand.

I Natura 2000-området er der endvidere kortlagt 10 småsøer med habitatnaturtypen næringsrig sø. De er tilstandsvurderet med hhv. 1 i høj tilstand, 1 i god tilstand, 4 i moderat tilstand og 1 i ringe tilstand. Derudover findes der 3 søer i området uden tilstandsvurdering. Søerne i høj og god tilstand er generelt præget af en artsrig udbredt flydebladsvegetation, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger samt en lav påvirkning fra jordbrugsdrift. Søerne i moderat tilstand har generelt en lille udbredelse af undervands- og flydebladsvegetation, og de er i større grad domineret af trådalger som indikerer næringsstoffølgersel. Derudover er flere af søerne påvirket af jordbrugsdrift. I området er der yderligere kortlagt 7 søer med den marine naturtype kystlaguner og strandsøer, disse saltpåvirkede, kystnære strandengssøer er ikke tilstandsvurderet.

Inden for området findes de marine habitatnaturtyper rev, kystlaguner og strandsøer, bugter og vige, og sandbanker. Området er påvirket af eutrofiering og/eller fiskeri.

Af de kortlagte, mulige levesteder for stor vandsalamander i Natura 2000-området er de 8 i god eller høj tilstand, mens 5 er i moderat eller ringe tilstand – primært på grund af skygning og næringsberigelse. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering "Arter 2012-2017" er udbredelsen og arealet af levesteder for stor vandsalamander reduceret i den kontinentale region. Der vurderes dog fortsat at være levedygtige bestande.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området findes gråsæl og spættet sæl. Bestandstørrelsen i området er stigende for gråsæl i overvågningsperioden 2007-18, hvorimod den er svagt faldende for spættet sæl grundet epidemier indvirker på bestandsstørrelsen.

I området er der samlet set kortlagt 25 levesteder for de 4 kolonirugende ynglefuglearter på områdets udpegningsgrundlag. Der kan være overlap mellem de enkelte arter, et delområde kan således være kortlagt for mere end en art. Langt hovedparten af levestederne er i god eller høj tilstand. For klyde er kun ét levested ud af 6 i moderat tilstand, mens 5 er i god tilstand. For havterne og splitterne er der for begge arter kortlagt 7 levesteder, hvoraf 6 er i god tilstand og 1 er i ringe tilstand. For dværgterne er 4 levesteder i høj tilstand mens 1 er i god tilstand. Den overvejende gode tilstand af levestederne for disse kolonirugende fugle skyldes, at der overordnet set er en god vegetationsstruktur med mosaik af bart sand/sten og lav vegetation, og en begrænset risiko for overskylning. Der er ingen trusler i form af forstyrrelse fra mennesker, og ingen risiko for prædation fra ræv og andre landlevende rovdyr.

Klyde forekommer i forholdsvis små kolonier og antallet har i overvågningsperioden 2004-19 haft en sporadisk forekomst og fluktueret mellem 1 og 15 par. Det vurderes dog, at bestanden er nogenlunde stabil i området i overvågningsperioden, men med år til år svingninger. Det vurderes at der er tilstrækkeligt med velegnede ynglemuligheder uden trusler og dermed også gode forudsætninger for en fortsat ynglebestand i fuglebeskyttelsesområdet.

Dværgterne er en meget sporadisk ynglefugl i dette område og er således i overvågningsperioden 2004-19 kun fundet to år. Dette skete i forbindelse med overvågningen i 2008 og 2015, hvor der blev fundet hhv. 3 og 4 par. Ud fra områdets karakter vurderes der at være tilstrækkeligt med velegnede ynglemuligheder uden trusler og dermed gode forudsætninger for en fortsat ynglebestand i fuglebeskyttelsesområdet.

Splitterne er en meget sporadisk ynglefugl i dette område og er således i overvågningsperioden 2004-19 kun fundet et enkelt år (6 par i 2015). Områdets karakter med mange små isolerede øer med sand, sten og lav vegetation tilgodeser artens krav til en yngleplads, og der vurderes at der er gode forudsætninger for en ynglebestand i området.

Havterne yngler i små og store kolonier i området og siden 2012 har antallet fluktueret mellem 31 og 105 par. Arten har naturlige svingninger i lokale bestande, da kolonierne flytter meget rundt i Kattegat efter optimale ynglebetingelser. Det vurderes at der er tilstrækkeligt med velegnede ynglemuligheder uden trusler og dermed også gode forudsætninger for en fortsat ynglebestand i fuglebeskyttelsesområdet.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området er der desuden ynglefuglen skarv samt trækfuglene edderfugl, sortand og fløjlsand. Der er ikke udviklet et tilstandssystem for disse arternes levesteder.

Skarvens to ynglekolonier på Yderste Holm og Kolderne i Stavns Fjord er tilsammen landets største og de har været bemærkelsesværdigt stabile de seneste 25 år. Antallet af ynglepar i

overvågningsperioden 2004-19 viser kun mindre udsving. Antallet af ynglepar har stabiliseret sig på omkring 5000 par. Områdets karakter med store åbne vandflader og uforstyrrede øer tilgodeser umiddelbart artens behov for uforstyrrede raste-, fouragerings-, og yngleområder og dermed vurderes der at være gode forudsætninger for artens fortsatte stabile yngleforekomst i området. Jf. DCE har den nationale bestandsudvikling på kort sigt (2004-2019) været faldende.

Edderfugl har ud fra overvågningsdata en nogenlunde stabil forekomst som trækfugl i overvågningsperioden 2004-17 i fuglebeskyttelsesområdet, men forekomsterne er i følge DCE noget lavere sammenlignet med registreringerne før år 2000. Områdets karakter med store åbne vandflader tilgodeser umiddelbart artens behov for uforstyrrede raste- og fourageringsområder og der vurderes ikke at være trusler for artens fortsatte forekomst i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den overvintrende nationale bestand af edderfugl i overvågningsperioden 2004-2016 nogenlunde stabil, men dog med en vis usikkerhed.

Sortand har ud fra overvågningsdata en ret lav forekomst som trækfugl i overvågningsperioden 2004-17 i fuglebeskyttelsesområdet hvor der er talt mellem 0 og 1152 sortænder. Fuglene flytter i nogen grad rundt i Kattegat-området afhængig af vejr og isforhold, og det kan derfor forventes, at en svingende andel af den samlede bestand er til stede inden for områdets afgrænsning på overvågningsstidspunktet. Områdets karakter med store åbne vandflader tilgodeser umiddelbart artens behov for uforstyrrede raste- og fourageringsområder og der ses ikke at være trusler for artens fortsatte forekomst i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den overvintrende nationale bestand af sortand i overvågningsperioden 2004-2016 faldende.

Fløjlsand har ud fra overvågningsdata en lav forekomst som trækfugl i overvågningsperioden 2004-17 i fuglebeskyttelsesområdet hvor der er talt mellem 0 og 315 fløjlsænder. Områdets karakter med store åbne vandflader tilgodeser umiddelbart artens behov for uforstyrrede raste- og fourageringsområder og der ses ikke at være trusler for artens fortsatte forekomst i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den overvintrende nationale bestand af fløjlsand i overvågningsperioden 2004-2016 stigende.

Ifølge DCE kan det dog ikke udelukkes, at der kan være forstyrrelser fra f.eks. havjagt eller rekreativ sejlads i området for de ovennævnte tre arter af dykænder.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at den gode naturtilstand på en stor andel af naturarealerne og hensigtsmæssig drift af levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ikke fastholdes. Der er ligeledes risiko for at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på bl.a. klitter, overdrev og rigkær, da der er behov for en indsats mod invasive arter og fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift generelt. Der er også risiko for, at de biologiske forhold omkring småsøer forandres som følge af, at bredzonen omkring lysåbne søer kan gro til ved manglende plejetiltag. Natura 2000-planen indeholder en indsats om at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, hvilket vil bidrage til at sikre naturtilstanden for naturtyper, som har uhensigtsmæssig hydrologi. Desuden vil der potentielt ikke ske en udvikling i biodiversitetsunderstøttende skovstrukturer, såsom dødt ved.

Manglende realisering af indsatser som urørt skov og skovnaturtypebevarende drift og pleje kan yderligere betyde, at der ikke skabes flere skovstrukturer som mere dødt ved og den deraf gavnlige effekt, for skovnaturtyper og arter tilknyttet skov, udebliver.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er risiko for at der ikke sikres levesteder for områdets mange arter, herunder fredede og rødlistede arter. Der er risiko for, at bestandene af stor vandsalamander ikke sikres og at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau.

Manglende realisering af indsatsprogrammet i Natura 2000-planen kan desuden medvirke til at levestederne for spættet sæl og gråsæl ikke sikres, og at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau.

Manglende realisering af indsatsprogrammet i Natura 2000-planen vil desuden medføre en risiko for at bestandene af ynglefuglene skarv, klyde, dværgterne, splitterne og havterne går tilbage på nationalt niveau, og der er risiko for at naturtilstanden for levestederne for de kolonirugende ynglefugle klyde, dværgterne, splitterne og havterne forringes.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om opdatering af vejledning til klapning i Natura 2000-områder, hvilket forventes at have en bred positiv afledt effekt på dyre- og planteliv, samt havbunden i og omkring Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning i Natura 2000-området. Såfremt planen ikke vedtages forventes denne effekt at udeblive.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, udover sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen. Hermed forventes Natura 2000-planerne også at bidrage til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at bevare den biologiske mangfoldighed, ligesom planen forventes at bidrage til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser. Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne.

Tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i artssammensætningen, således at vegetationen i højere grad præges af arter, der ikke er karakteristiske for naturtypen. Genetablering af mere naturlige vegetationsforhold vil modvirke denne udvikling, ligesom det også kan medvirke til, at arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold.

Inddæmning og kunstig afvanding med grøfter, dræn eller pumper forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Genetablering af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke denne udvikling, ligesom hydrologi-indsatser også vil medvirke til at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede hydrologiske forhold.

Tilgroning med invasive arter forhindrer den naturlige dynamik som skal bestå mellem de forskellige naturtyper i dette Natura 2000-område. Tilgroningen vil også optage plads for den naturlige vegetation og dermed forringe området som levested. Med planens indsats sikres det, at invasive arter bekæmpes og dermed også i høj grad at levesteder holdes lysåbne til gavn for den

lavtvoksende vegetation og tilknyttet fauna og endvidere sikres, at invasive vedplanter optager mindre plads i skove.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. Derudover vil en mulig etablering af sammenhængende natur bidrage til at gøre arealerne mere robuste, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Dette vurderes også at gavne en stor del af områdets § 3-beskyttede enge, heder, moser og overdrev, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen. Udlægning af skove til urørt skov vil medføre at skovdriften ophører og i vidt omfang skal overlades til sig selv. Dermed vil der skabes plads til naturlige biologiske processer, der skaber flere levesteder, og dermed øger den biologiske mangfoldighed. I overgangsperioden vil der ofte aktivt blive skabt flere habitater f.eks. ved veteranisering af træer og skabelse af lysninger.

I og omkring Natura 2000-området findes bestande af en sjældne og rødlistede arter, herunder skovmus, ræv og gråsæl samt bestande af fredede arter, herunder marsvin, sydflagermus, grøn frø, spidssnudet frø, grønbroget tudse, strandtudse, lille og stor vandsalamander, markfirben, majgøgeurt, stor gyvelkvæler og over 150 fuglearter. En realisering af planens indsatsprogram forventes at forbedre levevilkårene for disse arter sammen med indsatserne for habitatnaturtyper og -arter. Bl.a. vil det sikre at lysåbne naturtyper i høj grad holdes lysåbne til gavn for de lave, lyskrævende organismer, idet intensiv sommergræsning dog kan have en negativ effekt på bl.a. insekter, som er afhængige af blomstrende urter.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000 område N55 Stavns Fjord, Samsø Østerflak og Nordby Hede er beliggende i Samsø Kommune, der har et indbyggertal på 3.682, Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre en ændret drift på arealerne.

Miljøstyrelsen arbejder på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark og om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. Denne indsats vil også potentielt kunne medføre ændring i adgangsforhold.

Planen indeholder desuden en mulig indsats om udlægning af urørt skov. Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, og eventuelle hegninger.

Der er offentlig adgang til store dele af området; men en større del af området er omfattet af reservatbestemmelser og fredning af hensyn til de nationalt og internationalt vigtige lokaliteter for træk- og ynglefugle, hvilket regulerer offentlighedens adgang til området.

1.4.3 Menneskets sundhed

Mange Natura 2000-områder udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt.

Det vurderes, at Natura 2000-planen kun undtagelsesvist og på mindre arealer vil ændre eller begrænse den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag, da indsatserne i området primært drejer sig om hedepleje samt evt. udlægning af urørt skov samt en sikring af hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Planen vil, som følge af etablering af hensigtsmæssig hydrologi muligvis have betydning for overflade- og grundvand på mere lokal plan. Planen vil kunne påvirke kystvande, søer og vandløb positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planen kan potentielt påvirke adgangen til og kvaliteten af områder, som har betydning for lokalbefolkningen. I området er der registreret adskillige fortidsminder i form af enkeltfund, skaldynger, borgsteder og stenalderbosættelser, ligesom der tre kulturarvsområder indenfor områdeafgrænsningen. Et kulturarvsareal omfatter hele øen Hjortholm. I den centrale del findes spor af et stort middelalderligt borganlæg: "dobbeltvoldsted Hjortholm", som er den største og måske den ældste af Samsøs voldsteder. Et andet kulturarv areal ligger ved Stavns hvorfra der kendes et stort antal bopladser, der primært stammer fra Ertebøllekulturen. Det tredje kulturarvsområde ligger i sydenden af Stavns Fjord og spredt over hele kulturarvsarealet kendes både bopladser og enkeltfund, som primært stammer fra den ældre stenalder. Den fredede Kanhave-kanal ligger delvist inde i Natura 2000-området. Planens indsatser i form af pleje af naturtyper, såfremt foretaget på og omkring fortidsminderne, vil kunne forøge slitage på kulturarven i Natura 2000-området.

Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikring af den eksisterende natur kan have betydning for det nuværende erhvervsfiskeri i området, som følge af indsatser om vurdering af behovet for yderligere nødvendig fiskeriregulering, herunder vurdering af behovet i forhold til bifangst af marsvin. Planen vil ligeledes kunne påvirke kulturarv i form af bl.a. sikring af gamle skibsvrag på havbunden ved mulig ændring i lovlige fiskerimetoder.

1.4.6 Landskab

Området er karakteriseret ved en varieret kystnatur, der både omfatter beskyttede kyster med strandeng og strandoverdrev såvel som bølgeeksponerede kyster med strandvolde, kystskrænter og klitnatur. Stavns Fjord er en stor lavvandet kystlagune, mens havet øst for med dele af Nordby Bugt og Lindholm Dyb også indeholder rev og sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand. Nordby Hede og Stavns Fjords opland var i jægerstenalderen dækket af havet, og landskabet fremstår i dag fladt med enkelte karakteristiske bakker, der også omfatter holmene i Stavns Fjord.

Langs kysten af Stavns Fjord og småøerne inde i fjorden er der et bælte af strandeng. Strandengen er bedst udviklet ved Hesselholm, der er kendt for sin store forekomst af gul engmyre og karakteristiske plantearter som den rødlistede smalbladet hareøre. På kystskrænter og på gamle strandvolde ud til fjorden samt på både de indre og de ydre øer findes overdrev. De mest artsrige overdrev findes blandt andet på Hjortholm, hvor der er forekomst af gul engmyre, og ved Kanhavekanalen. De få arealer med tidvis våd eng ligger inden for strandengene i overgangszonen til overdrev, hvor der er svingende vandstand. I den nordlige del af habitatområdet ligger Nordby Hede, som består af klithede med en sammenhængende forekomst af grå/grønklit samt med forekomst af en smal bræmme af hvid klit og strandvoldsnatur yderst langs havet.

Sikring og forbedring af naturgrundlaget som følge af Natura 2000-planen med hedepleje,

udlægning af urørt skov samt sikring af hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyperne vil kunne bevare og øge landskabsværdien i området, idet et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges.

1.4.7 Arter

I Natura 2000-området findes mange karakteristiske arter for de forskellige naturtyper. I områdets vandhuller forekommer bilag IV-arterne stor vandsalamander samt strand- og grønbroget tudse. På Bosserne yngler en stor bestand af spættet sæl og på havområderne raster havdykænder som edderfugl, og på holme og øer yngler skarv, terner og klyde. Gråsæl benytter i stigende grad Bosserne og Hatter Rev til fouragering og hvilepladser.

Området rummer landets største ynglekoloni af skarv med omkring 5.000 ynglepar. De mange øer rummer egnede ynglelokaliteter for ternearter, især havterne, mens dværgterne og splitterne er sporadisk forekommende. Klyde yngler på øerne, og antallet af ynglende edderfugl er Østjyllands største. Fløjlsand, sortand, edderfugl og sangsvane raster i og uden for fjordområdet om vinteren. Dykænderne er afhængige af forekomsten af bunddyr i havet, mens sangsvanen i stor udstrækning ernærer sig på tilstødende områder med agerland.

I og omkring Natura 2000-området findes bestande af en sjældne, rødlistede eller fredede arter, herunder marsvin, sydflagermus, grøn frø, spidssnudet frø, lille vandsalamander, markfirben, smalbladet hareøre, maj-gøgeurt, stor gyvelkvæler og over 150 fuglearter.

Natura 2000-planen vil kunne påvirke forskellige Bilag IV-arter, arter på udpegningsgrundlaget og arter som lever i tilstødende områder m.fl., da planen indeholder indsatser til forbedring af habitater og levesteder for arter.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Stavns Fjord-området er fredet med det formål at bevare områdets forskningsmæssige muligheder i naturhistorisk og kulturhistorisk henseende, at bevare det særprægede landskab i dets nuværende tilstand og at give offentligheden adgang til rekreativ udnyttelse af området i det omfang, det kan forenes med de to førstnævnte formål. Den indre del af fjorden, holmene og Besser Rev er omfattet af reservatbestemmelser med begrænsninger for jagt og færdsel. Fredningerne i området har bl.a. til formål at sikre naturværdier i området og vildtreservater i området har til formål at sikre beskyttelsen af fugle. Det udpegede fuglebeskyttelsesområde også udpeget som Ramsarområde.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for området vurderes ikke at stride imod områdets fredninger, vildreservatbestemmelser eller udpegningsgrundlaget som Ramsarområde da disse har til formål at sikre naturværdier, hvilket Natura 2000-planen forventes at bidrage til.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

Næringstilførsel på arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan påvirke naturindholdet i Natura 2000-områder. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter forsvinder og erstattes af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold.

Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation. Forekomst af invasive arter er en trussel, fordi arterne breder sig hurtigt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Invasive arter er i dette område kun et begrænset problem for hvid og grå/grøn klit.

I Natura 2000-området er der drift på det meste af de kortlagte arealer med strandeng, klithede, overdrev, tidvis våd eng og rigkær. Der er registreret tilgroning med middelhøj græs/urtevegetation og/eller tilgroning med høj græs/urtevegetation og vedplanter på dele af arealerne med grå/grøn klit, kalkoverdrev, tørt kalksandsoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær.

Langt størstedelen af søerne i området er beregnet til moderat-ringe naturtilstand, og det vurderes, at sø-naturtyperne næringsrig sø og brunvandet sø i dette område generelt er truet af næringsstofbelastning.

For stor vandsalamander er der af Miljøstyrelsen foretaget en overvågning over artens forekomst inden for området. Der vurderes ikke at være trusler mod artens forekomst i området.

Generelt er mange af de marine naturtyper påvirket af næringsstofbelastning.

Garnfiskeri kan bifange og dermed påvirke havpattedyr i området negativt. Pelagisk trawl og notfiskeri udgør en mindre trussel mod havpattedyr.

For ynglefuglenes vedkommende er der foretaget levestedskortlægning for fire arter, klyde, havterne, splitterne og dværgterne. For langt de fleste af disse er tilstanden af levestederne beregnet til at være i høj eller god tilstand. Enkelt af de kortlagte levesteder er i moderat eller ringe tilstand hvilket skyldes tilgroning i høj vegetation samt risiko for prædation. Der vurderes heller ikke at være væsentlige trusler for skarv i området. Overordnet set vurderes der derfor ikke at være væsentlige trusler mod de fem ynglefugles fortsatte forekomst i området.

Områdets karakter med mange strandenge og store lavvandede fjordområder tilgodeser generelt edderfugl, sortand og fløjlsands behov for uforstyrrede raste- og fourageringsområder og der vurderes ikke at være trusler for fuglenes fortsatte forekomst i området. Jf. DCE kan det dog ikke udelukkes, at der kan være forstyrrelser fra f.eks. havjagt eller rekreativ sejlads i området for de tre trækfugle. Garnfiskeri og fiskeri med bundgarn (andre redskaber) kan bifange og dermed påvirke fugle i området negativt. Pelagisk trawl og notfiskeri udgør en mindre trussel mod fugle.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven. Indsatser mod næringsstofbelastning af sø-, marine og vandløbsnaturtyper samt grundvandsbetingede terrestriske naturtyper og levesteder varetages i Vandområdeplanerne.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om fastholdelse og etablering af en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje/græsning af de lysåbne terrestriske naturtyper med de tilknyttede arter. Pleje/græsning af især lysåbne naturtyper medvirker til at hindre utilsigtet tilgroning med f.eks. høje græsser/urter og vedplanter.

Planen indeholder en indsats om bekæmpelse af invasive arter, idet at invasive arter medvirker til at forringe naturtilstanden. Derudover indeholder planen en målsætning om etablering af og fastholdelse af pleje på de lysåbne naturtyper. Denne indsats vil ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for Natura 2000-området.

For områdets arter og fugle vil planens indsatser medvirke til at sikre egnede levesteder, ligesom de vil bidrage til at skabe størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved bl.a. at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper. Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at sikre forholdene for områdets udpegede fuglearter samt en lang række andre fuglearter, der benytter området som yngle- og fourageringsareal. På hedearealer gennemføres en grundlæggende indsats med henblik på forbedring af naturtilstanden og for ligeledes at undgå tilgroning. Denne indsats vil ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for området.

Afslutning af igangværende projekter og indsatser, der relaterer til gennemførelse af tidligere Natura 2000-planer, og vedligeholdelse af indsatser gennemført i første og anden planperiode, f.eks. ved at opretholde græsning og genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats, vil ligeledes bidrage til at stabilisere naturtilstanden.

Der fokuseres på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark, om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på pattedyr.

Planen indeholder desuden en indsats om undersøgelse af behovet for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle og havpattedyr. Indsatsen med revidering af bestemmelserne for vildtreservatet i området skal sikre en minimal forstyrrelse i sårbare perioder af de nævnte artsgrupper.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU- lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovebekendtgørelse nr.119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundslande har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		Der er indledningsvist i den strategiske miljøvurdering redegjort for planens indvirkning på miljøet over landegrænser. Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. Realisering af planens indsatsprogram vil samtidig sikre den § 3-beskyttede natur i området. Dette vurderes også at gælde for den meget lille del af områdets § 3-beskyttede enge, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen. I og omkring Natura 2000 området findes bl.a. bilag IV-arter. Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi, samt sikring af pleje medfører, at forholdene for ovenstående arter og naturarealer forbedres idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen. Udlægning af skove til urørt skov vil medføre at skovdriften ophører og i vidt omfang overlades til sig selv. Dermed vil der skabes plads til naturlige biologiske processer, der skaber flere levesteder, og dermed øger den biologiske mangfoldighed. Natura 2000-planen bidrager til at tilstanden af levesteder for gråsæl forbedres i overensstemmelse med arternes krav. Der fokuseres desuden på om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. En indsats der må forventes at få en gavnlig effekt på begge særlige arter og fugle der lever i området.
Befolkningen	X		Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. For visse arealer vil gennemførelsen af planen betyde, at de vil blive omfattet af en plejeindsats, som vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Planen vurderes at bidrage til at sikre og forbedre naturgrundlaget, hvilket giver mulighed for større naturoplevelser.

			Visse indsatser, fx potentielle hydrologiprojekter og udlægning til urørt skov, vil kunne medføre ændringer i adgangen til delområder indenfor Natura 2000-området. Der er offentlig adgang til dele af området. Natura 2000-planen indebærer ikke yderligere restriktioner for offentlighedens adgang.
Menneskers sundhed	X		Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en god-høj kvalitet. Naturområder af god-høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området og dermed menneskers sundhed. Det vurderes, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men i stedet at en øget biodiversitet og mere robuste økosystemer vil bidrage positivt til menneskets sundhed. Sikringen af en beskyttede natur vurderes i øvrigt ikke at have en sundhedsmæssig effekt.
Jordbund		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed idet at indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der heller ikke graves i området. Se desuden vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Vand		X	Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.
Klimatiske faktorer	X		Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.
Materielle goder		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder negativt, idet at realisering af indsatsprogrammet i ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkninger. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og/eller "Menneskets sundhed".
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder

			naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien ved at give mulighed for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.	X		Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen berører ikke områder omkring kirker, mindesmærker eller andre menneskabte værdier, hvorfor planen vurderes ikke at påvirke kulturarv, herunder arkitektonisk arv. Arkæologisk arv kan påvirkes af naturpleje, f. eks. græsning og høslæt.
Arter	X		Det vurderes, at indsatser om udtagning af lavbundsjord og udlægning til urørt skov vil medvirke til at sikre og forbedre levesteder for en række arter på udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området. Da indsatserne i planen også forventes at forbedre vandkvaliteten i tilstødende vandområder og områder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, vil planen bidrage til at forbedre og sikre levesteder for de arter, herunder Bilag IV-arten, som er tilknyttet disse områder.
Fredninger, Bekendtgørelses fredninger og vildtreservater	X		Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for området vurderes ikke at stride imod området fredning, da fredningen har til formål at sikre de landskabelige værdier, hvilket Natura 2000-planen forventes at bidrage til. Der er ingen fredningsbekendtgørelser i området. For vurdering af planens påvirkning af vildtreservaterne i området, se tabellens afsnit om Befolkningen og Menneskets sundhed.
Kumulative effekter	X		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten og habitater for arter på området udpegningsgrundlag.

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, hvor en indsats mod invasive planter og hjemmehørende vedplanter samt sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder skal bevare den åbne dynamik i området.

Planen indeholder en indsats om sikring af hensigtsmæssig hydrologi. En ændring af hydrologien i området vil potentielt kunne påvirke skovnaturtyper, som bliver vådere og hvor bevoksninger visse

steder vil gå ud som følge af ændret vandstand. Det skal i forbindelse med behandling af enkeltprojekter sikres, at det samlede areal af naturtyperne bevares ved at bevoksninger får mulighed for at opstå andre steder i Natura 2000-området eller inden for den biogeografiske region.

Planen indeholder en indsats om udlægning af urørt skov. Hvor staten udlægger urørt skov vil adgangen til området vil blive sikret gennem fortsat vedligeholdelse af veje, stier og friluftsfaciliteter i skovene vil fortsat være tilgængelige. På private arealer der udlægges til urørt skov vil de generelle adgangsregler som følger af Lov om naturbeskyttelse, fortsat gælde.

Græsning vil alt efter intensitet og typen af græssere, potentielt kunne påvirke følsomme forekomster af lysåbne naturtyper. Normalt vil en påvirkning af følsomme forekomster af naturtyper eller levesteder for arter kunne undgås ved at regulere græsningstrykket eller frahegne de følsomme naturtyper og/eller levesteder for arter, der findes i området. I dette område gælder det fx forekomster af tidvis våd eng, som vurderes at være følsom over for pleje med græsning.

Planen indeholder en indsats om at sikre sammenhæng i området natur, samt sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

Med gennemførelsen af Natura 2000-planen forbedres tilstanden af naturtyperne og arternes levesteder, og planen vurderes derfor overordnet ikke at have negativ indvirkning på miljøet.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundsjord. Derudover er der fokus på sikring af

den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

I forslag til Natura2000 planen for N55 Stavns Fjord, Samsø Østerflak og Nordby Hede planlægges der en indsats om at arbejde for at sikre de lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift, pleje og bekæmpelse af invasive arter, og der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i området natur.

Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.

Urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter.

Miljøstyrelsen reviderer herudover bestemmelserne for vildtreservatet Stavns Fjord.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

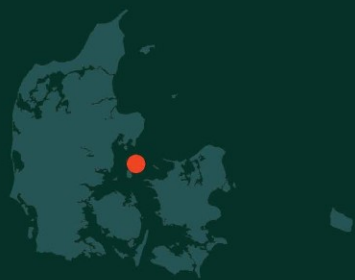
Der er ikke kendskab til modstridende interesser i dette Natura 2000-område.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afreporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura
2000-plan 2022-2027 for Stavns Fjord,
Samsø Østerflak og Nordby Hede (nr.55).
Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-
planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk